

УДК 349.232

**ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ РОЗРАХУНКОВОГО ПЕРІОДУ ОБЧИСЛЕННЯ
СЕРЕДНЬОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ДЛЯ ВИПЛАТИ КОМПЕНСАЦІЇ
ЗА НЕВИКОРИСТАНУ ЩОРІЧНУ ОСНОВНУ ВІДПУСКУ**

Кучма О. Л.,

*доцент кафедри трудового права
та права соціального забезпечення,
Київського національного університету
ім. Тараса Шевченка,
д-р юрид. наук, доцент*

Відповідно до абз. 1 п. 2 Порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 р. № 100 (надалі – Порядок) обчислення середньої заробітної плати для оплати часу щорічної відпустки, додаткових відпусток у зв'язку з навчанням, творчої відпустки, додаткової відпустки працівникам, які мають дітей, або для виплати компенсації за невикористані відпустки провадиться виходячи з виплат за останні 12 календарних місяців роботи, що передують місяцю надання відпустки або виплати компенсації за невикористані відпустки¹.

Не виникає проблем, коли особа використала відпустку без збереження заробітної плати в розмірі, що не перевищує розрахункового періоду.

Згідно із абз. 6 п. 2 Порядку час, протягом якого працівники згідно з чинним законодавством або з інших поважних причин не працювали і за ними не зберігався заробіток або зберігався частково, включається з розрахункового періоду².

Але відпустка по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку теж є відпусткою без збереження заробітної плати.

Фахівці роз'яснюють, що у разі якщо працівник не отримував заробітної плати не зі своєї вини (приміром, жінка перебувала у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку), розрахунки проводяться виходячи з установлених йому у трудовому до-

¹ Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати : Кабінет Міністрів України : постанова від 08.02.1995 р. № 100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF>.

² Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати : Кабінет Міністрів України : постанова від 08.02.1995 р. № 100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF>.

говорі тарифної ставки, посадового (місячного) окладу на час розрахунку (абзац третій п. 4 Постанови № 100)¹.

Відповідно до абз. 3 п. 4 Порядку в інших випадках, коли нарахування проводяться виходячи із середньої заробітної плати, працівник не мав заробітку не з вини працівника, розрахунки проводяться виходячи з установлених йому в трудовому договорі тарифної ставки, посадового (місячного) окладу².

Вважаємо вищезгадану позицію нелогічною та такою, що несправедливо занижує розмір компенсації невикористаної щорічної основної відпустки, адже пунктом 3 Порядку передбачені види виплат, які враховуються при обчисленні середньої заробітної плати, обсяг якої більший, ніж тарифна ставка, посадовий (місячний) оклад.

Статтею 82 Кодексу законів про працю України визначено, що до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку, зараховується в тому числі, час, коли працівник фактично не працював, але за ним зберігалось місце роботи (посада) і йому не виплачувалася заробітна плата у порядку, визначеному статтями 25 і 26 Закону України «Про відпустки», за винятком відпустки без збереження заробітної плати для догляду за дитиною до досягнення нею шестирічного віку³.

Відповідно до частини 1 статті 83 Кодексу законів про працю України у разі звільнення працівника йому виплачується грошова компенсація за всі не використані ним дні щорічної відпустки, а також додаткової відпустки працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину - інваліда з дитинства підгрупи А І групи⁴.

Якщо жінка не використала щорічну основну відпустку до відпусток по вагітності та догляду і догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та вирішила звільнитися після «декретної» відпустки, то розрахунковим періодом буде період знаходження працівниці у відпустці, яка не зараховується до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку. А якби працівниця звільнилася до вищезгаданих відпусток, то розрахунковим періодом був би період роботи, який зараховується до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку. При цьому розмір компенсації, обрахований із реальної заробітної плати, буде більший, ніж із тарифної ставки чи окладу (крім деяких виключень, наприклад коли заробітна плата складається

¹ Довідник кадровика. – 2010. – № 09 (99). – С. 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kadrovik.ua.

² Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати : Кабінет Міністрів України : постанова від 08.02.1995 р. № 100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF>.

³ Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/322-08>.

⁴ Там само.

тільки з посадового окладу чи за період «декретної» відпустки відбулась значна індексація доходів).

Вважаємо, що для оплати часу щорічної основної відпустки або для виплати компенсації за невикористану щорічну основну відпустку (коли б особа не вирішила реалізувати право на відпустку чи звільнитися) 12 календарних місяців роботи, що передують місяцю надання щорічної основної відпустки або виплати компенсації за невикористану щорічну основну відпустку не повинні містити місяців, які не враховуються до стажу, що дає право на щорічну основну відпустку.

Тобто якщо особа перебувала у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку з 01 вересня 2015 року по 31 серпня 2017 року і вирішила звільнитися 10 жовтня 2017 року, то компенсація за невикористану щорічну основну відпустку має обчислюватися за 12 календарних місяців з 01 жовтня 2014 року по 31 серпня 2015 року та вересень 2017 року.

Враховуючи вищенаведене пропонуємо доповнити пункт 2 Порядку абзацем 10 наступного змісту:

«Обчислення середньої заробітної плати для оплати часу щорічної основної відпустки або для виплати компенсації за невикористану щорічну основну відпустку провадиться виходячи з виплат за останні 12 календарних місяців роботи (які враховуються до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку), що передують місяцю надання щорічної основної відпустки або виплати компенсації за невикористану щорічну основну відпустку».